

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Кафедра теорії і практики початкової освіти

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика навчання іноземної мови

(назва навчальної дисципліни)

підготовки бакалавра

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму 6.010102 Початкова освіта

(шифр і назва напряму)

Спеціалізація – «Англійська мова»

Факультет підготовки вчителів початкових класів

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНОКАФЕДРОЮ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

УКЛАДАЧІ ПРОГРАМИ:

Ябурова О. В. – старший викладач кафедри теорії і практики початкової освіти

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Тишакова Л. Д. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології Краматорського економіко-гуманітарного інституту

Хижняк І. А. – Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри ТППО ДВНЗ «Донбаського державного педагогічного університету»

Обговорено та рекомендовано до видання
науково-методичною радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

“24” березня 2015 р.

Протокол № 1

ВСТУП

Навчальна програма вивчення дисципліни «Методика навчання іноземної мови» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.010102 Початкова освіта.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є навчально-виховний процес на уроках англійської мови в початкових класах

Міждисциплінарні зв'язки: педагогіка, психологія, практика усного та писемного мовлення, практична граматики англійської мови, практична фонетика англійської мови та ін.

Програма навчальної дисципліни містить 2 змістових модулі:

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи методики навчання ІМ

Змістовий модуль 2. Навчання основ іншомовної діяльності

1. Мета й завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Методика навчання іноземної мови» є підготовка вчителя з необхідними професійними якостями, знаннями та вміннями для успішного виконання професійних обов'язків, який був джерелом інформації, лідером колективу, взірцем морально-етичних норм поведінки, моделлю майбутньої мовленнєвої діяльності, організатором психологічного клімату і керівником взаємовідносин в учнівському колективі. Крім того, цей курс має мету розвитку таких особистих якостей майбутнього вчителя іноземних мов в початкових класах як широка освіченість, загальна культура, інтелігентність, почуття відповідальності за свою працю, любов до дітей, професійне мислення, потяг до самоосвіти та самовдосконалення.

Перераховані якості визначають педагогічну культуру, пізнавально-творчу спрямованість особистості вчителя, що формується всією системою його професійної підготовки.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Методика навчання іноземної мови» є:

– показати головні компоненти теорії сучасного навчання іноземних мов в початковій школі і на цій основі навчити студентів використовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань;

– ознайомити студентів з сучасними тенденціями в навчанні іноземних мов учнями початкових класів як у нашій країні так і за кордоном;

– розкрити суть складових частин і засобів сучасної методики як науки;

– спрямувати студентів на творчий пошук під час практичної діяльності у школі;

– сформувати у студентів під час практичних і лабораторних занять професійно-методичні вміння, необхідних для плідної роботи в галузі навчання іноземних мов в початкової школі;

– залучити майбутніх вчителів до опрацювання спеціальної науково-методичної літератури, що має стати джерелом постійної роботи над собою з метою підвищення рівня професійної кваліфікації;

– ознайомити студентів з основними та допоміжними науковими методами дослідження такими як: критичний аналіз літературних джерел, вивчення та узагальнення позитивного досвіду роботи вчителів, наукове спостереження, пробне навчання, моделювання, тестування та інші з метою одержання наукових даних про закономірності навчання іноземних мов в початкових класах, про ефективність навчальних матеріалів, що використовуються, способів і форм навчально-виховного процесу.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати та розуміти основні етапи розвитку методики навчання іноземних мов та основи теорії формування комунікативної компетенції учнів, яка складається з мовленнєвої, мовної (лінгвістичної), соціокультурної, країнознавчої, навчальної та стратегічної компетенції.

уміти реалізувати:

– комунікативно-навчальну функцію, яка складається з інформаційного, мотиваційно-стимулюючого і контрольно-коригуючого компонентів, тобто кваліфіковано застосовувати сучасні принципи, методи, прийоми і засоби навчання іншомовного спілкування учнів початкових класів;

– виховну функцію, тобто вирішувати завдання морального, культурно-естетичного, трудового виховання школярів молодших класів засобами іноземної мови з урахуванням особливостей ступеня навчання;

– розвиваючу функцію, тобто прогнозувати шляхи формування і розвитку інтелектуальної та емоційної сфер особистості учня початкових класів, його пізнавальних і розумових здібностей у процесі володіння іншомовним мовленням;

– освітню функцію, тобто допомагати учням в оволодінні вміннями вчитися, розширювати свій світогляд, пізнавати себе та іншу систему понять, через яку учні початкових класів можуть усвідомлювати інші явища;

– Крім основних вищезазначених функцій та вимог щодо теоретичної і практичної підготовки вчителя іноземних мов в початкових класах, майбутній фахівець має бути здатним здійснювати:

– гностичну функцію, тобто аналізувати свою професійну діяльність і навчальну діяльність учнів, добирати підручники та посібники, прогнозувати труднощі засвоєння учнями навчального матеріалу, а також оволодіння мовленнєвою діяльністю, вивчати та узагальнювати досвід інших вчителів у галузі навчання іноземних мов;

– конструктивно-плануючу функцію, тобто планувати і творчо конструювати навчально-виховний процес у цілому і процес навчання конкретного матеріалу з урахуванням особливостей початкового ступеня навчання; планувати навчально-комунікативну діяльність на уроці та позакласній роботі; здійснювати у комплексі різні види індивідуалізації навчання іноземної мови: мотивуючий, регулюючий, розвиваючий, формуючий;

– організаторську функцію, тобто реалізувати плани (поурочні, серії уроків, позакласних заходів) з урахуванням особливостей ступеня навчання; творчо розв'язувати методичні завдання у процесі навчання і виховання з урахуванням лінгво-психологічних характеристик учнів початкових класів, вносити до планів методично правильні корективи з метою досягнення бажаного результату, виходячи з цілей навчання іноземній мові в початковій школі.

На вивчення навчальної дисципліни відведено 108 години 3 кредити ECTS. (1 кредит – 36 годин)

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи методики навчання ІМ

Методика – наука про навчання ІМ.

Методи дослідження. Цілі, зміст, принципи, методи та засоби навчання ІМ. Аналіз програм і підручників. Система навчання іноземної мови та її зміст. Сучасні підходи у навчанні іноземної мови.

Зв'язок методики навчання ІМ з іншими науками.

Методика і лінгвістика (психолінгвістика та педагогічна лінгвістика). Методика і психологія (загальна психологія, вікова психологія, педагогічна психологія, психологія мовлення, психологія спілкування, психологія праці, інженерна психологія, експериментальна психологія). Психологічні процеси, які впливають на якість оволодіння іншомовним мовленням (мислення, пам'ять, сприймання, увага, зовнішня, внутрішня та комунікативна мотивація). Методика і психолінгвістика. Методика і педагогіка. Методика і інформатика. Методика і кібернетика.

Система вправ для формування навичок і вмінь ІМ. Аналіз вправ навчально-методичних комплексів з ІМ.

Типи вправ для навчання іноземної мови. Класифікація вправ для навчання іноземної мови. Загальна система вправ для навчання спілкування іноземною мовою.

Змістовий модуль 2. Навчання основ іншомовної діяльності

Формування граматичних навичок ІМ.

Активний і пасивний граматичні мінімуми. Характеристика репродуктивних та рецептивних граматичних навичок мовлення. Поняття «граматична структура» і «зразок мовлення». Автоматизація дій учнів початкових класів з граматичними структурами активного граматичного мінімуму. Ознайомлення з граматичними структурами пасивного граматичного мінімуму. Автоматизація дій учнів з новими граматичними структурами пасивного граматичного мінімуму.

Формування лексичних навичок ІМ.

Активний, пасивний і потенціальний словниковий запас. Критерії відбору лексичних мінімумів. Формування репродуктивних (навичка правильного вживання лексичних одиниць активного мінімуму в говорінні та письмі згідно із ситуацією спілкування і метою комунікації) та рецептивних (навичка розпізнавання і розуміння лексичних одиниць активного і пасивного мінімумів при читанні та аудіюванні) лексичних навичок. Процес ознайомлення з новими лексичними одиницями. Автоматизація дій учнів з новими лексичними одиницями активного словника. Основні типи вправ. Автоматизація дій учнів з лексичними одиницями пасивного і потенціального словників. Основні види не комунікативних, рецептивних та рецептивно продуктивних вправ.

Формування навичок вимови.

Фонетичний мінімум, критерії відбору (за ступенем труднощі, відповідності потребам спілкування, нормативності). Вимоги до вимови учнів (фонематичність, швидкість). Формування слухо-вимовних і ритміко-інтонаційних навичок. Використання аналітико-імітативного методу. Навчання звуків іноземної мови. Навчання інтонації іноземної мови (мелодія, фразовий та логічний наголос, паузація). Контроль та оцінка вимови.

Формування навичок техніки читання.

Техніка читання – комплекс автоматизованих навичок, які зводяться до того, щоб швидко сприймати графічні образи слів, автоматично співвідносити їх зі звуковими образами та значеннями цих слів.

Перший етап читання – уголос, який є важливим засобом навчання читання про себе. Дотекстовий період навчання читання – засвоєння первинної матерії, тобто графіки нової мови, оволодіння буквенно – звуковими зв'язками, читання окремих слів, словосполучень, простих речень.

Другий етап роботи - текстовий період, який вчить учнів сприймати і розуміти зміст тексту, не відволікаючи уваги на технічний бік читання. Вправи на розвиток графемно – фонемних зв'язків. Вправи з техніки читання ізольованих слів та словосполучень. Вправи на прогнозування форми слова.

Формування вмінь аудіювання.

Характеристика аудіювання, як виду мовленнєвої діяльності: визначальні риси аудіювання; вимоги до базового рівня володіння аудіюванням; психофізіологічні механізми аудіювання. Вимоги до текстів для навчання аудіювання. Труднощі аудіювання. Опори та орієнтири для подолання труднощів аудіювання. Етапи навчання аудіювання. Система вправ для навчання аудіювання. Засоби контролю розуміння прослуханого аудіо тексту (невербальні, вербальні, репродуктивні).

Формування вмінь читання.

Комунікативні цілі у процесі ознайомлювального читання: визначити тему, яка висвітлюється в тексті, виділити основну думку, вибрати головні факти, виразити своє ставлення до прочитаного.

У процесі роботи над текстом потрібно навчити учнів виконувати такі дії: прогнозувати зміст за заголовком або початком тексту, визначити смислові частини тексту, здогадуватись про значення незнайомих слів за допомогою контексту, словотворчих елементів, за схожістю за словами рідної мови, або утворення шляхом конверсії.

Формування вмінь говоріння.

Загальна характеристика говоріння, як виду мовленнєвої діяльності та уміння. Психофізіологічні механізми говоріння (репродукція, вибір, комбінування, конструювання, прогнозування, дискурсивність). Суть і характеристика діалогічного мовлення. Основні види діалогів. Труднощі оволодіння діалогічним мовленням. Етапи навчання діалогічного мовлення. Система вправ для навчання діалогічного мовлення. Суть і характеристика монологічного мовлення. Мовні особливості монологічного мовлення. Етапи навчання монологічного мовлення. Система вправ для навчання монологічного мовлення.

Формування вмінь письма і писемного мовлення.

Характеристика письма як продуктивного виду мовленнєвої діяльності. Рівні породження писемного висловлювання: внутрішнє лексико – граматичне й зовнішнє оформлення; зворотній зв'язок. Осмислення, попередній синтез і пам'ять, як психофізіологічні механізми писемного мовлення.

Завдання навчання письма. Етапи навчання письма і писемного мовлення. Система вправ для навчання письма. Формування соціокультурної компетенції в процесі навчання письма. Зв'язок письма з іншими видами мовленнєвої діяльності. Письмо як засіб навчання і контролю.

3. Рекомендована література

Базова

1. Басіна А. Методика викладання іноземної мови в початковій школі. – К. : Шк. Світ, 2007. – 128 с.
2. Вишневецький О. І. Методика навчання іноземних мов : Навч. посібник. – К. : Знання, 2011. – 206 с.

3. Гембарук А. С. Методика викладання іноземної мови в таблицях і схемах : [метод. посібник] / А. С. Гембарук. – Умань : ФОП Жовтий, 2011. – 144 с.
4. Державний стандарт початкової загальної освіти (Проект) // Початкова школа. – 2010. – № 8. – С. 1-17
5. Державний стандарт початкової загальної освіти (зі змінами, затвердженими колегією Міністерства освіти і науки України від 20.10.2005 року «Про підсумки переходу початкової школи на новий зміст та структуру навчання») // Початкова школа. – 2006. – № 2.
6. Енциклопедія освіти / Акад.пед.наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 408 – 410.
7. Книга вчителя іноземної мови : Довідково-методичне видання / Упоряд. О. Я. Коваленко, І. П. Кудіна. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 240 с.
8. Коваль Л. В. Сучасні навчальні технології в початковій школі. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток», 2006. – 227 с.
9. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з окремих предметів у системі початкової освіти./ Поч.шк., 2008. – №10, С 25-28.
10. Мартиненко С.М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика. – К.: КМПУ ім.Б.Грінченка, 2008 – 434 с.
11. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ під загальн. ред. С.Ю.Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
12. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підручник / А. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 328 с. (Серія «Альма-матер»).
13. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-

кваліф. рівня «магістр»] / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за ред. С. Ю.Ніколаєвої – К. : Ленвіт, 2010. – 332 с.

14. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики Викладання іноземних мов (схеми і таблиці): Навчальний посібник. – К.: Ленвіт, 2008. – 285 с

15. Панова Л. С., Андрійко І. Ф.,Тезікова С. В., Потапенко С. І., Чекаль Г. С. та ін. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах Підручник. – К.: Академія, 2010. – 328 с.

16. Програми для середньої загальноосвітньої середньої школи. 1–4 класи. – К. : «Початкова школа». – 2006. – 432 с.

17. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі: Навчальний посібник. – К. : Ленвіт, 2005 – 208 с.

18. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти. – К. : Богданова А. М., 2009. – 226.

19. Темчук В. П., Лесіна О. В. Моніторинг якості початкової освіти : регіональний аспект. – Вінниця: 2007 – 146 с.

20. Якісна освіта – запорука самореалізації особистості. – К : Пед.преса, 2007. – 176 с.

Додаткова література

1. Ваченко О. М. Організація комунікативного середовища у професійній підготовці майбутніх вчителів іноземних мов / О. М. Ваченко // Науковий часопис НПУ імені Драгоманова. – Серія 16. – Творча особистість учня : проблеми теорії і практики. – К. : НПУ, 2004. – Випуск 2 (12). – С. 71 –75.

2. Вишневський О.І. Методика навчання іноземних мов: Навч.посібник. – К.: Знання, 2011. – 206 с.

3. Державний стандарт початкової загальної освіти (Проект) // Початкова школа. – 2010. – № 8. – С. 1 – 17

4. Квасова О. Г. Сучасні підходи до контролю та оцінювання іншомовної міжкультурної компетентності / О. Г. Квасова // Іноземні мови. – 2012. – № 3. – С. 50 –57.

5. Ніколаєва С.Ю. Зміст навчання іноземних мов і культур у середніх навчальних закладах / С. Ю. Ніколаєва // Іноземні мови. – 2009. – № 3. – С. 3 – 11.

6. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підручник / А. С. Панова, І. Ф. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 328 с. (Серія «Альма-матер»).

7. М'язова І.Ю. Міжкультурна комунікація: зміст, сутність та особливості прояву (соціально-філософський аналіз): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук: 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» / І. Ю. М'язова. – К., 2008. – 20 с

8. Несвіт А. Проект Ради Європи «Політика та практика викладання в умовах соціокультурного розмаїття» як нове бачення міжкультурної освіти / А. Несвіт // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2007. – №4. – С. 25-27.

9. Основи тестування іншомовних навичок і вмінь. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ленвіт, 2009. – 120 с.

10. Першукова О. На шляху до міжкультурної свідомості / О. Першукова // – 2008. – № 1. – С. 60 –68.

11. Пометун О.І. Теорія і практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн / Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики

12. Програми для середньої загальноосвітньої середньої школи. 1–4 класи. – К.: «Початкова школа». –2006. – 432 с.

13. Роман С. В. Професійно-орієнтована іншомовна комунікативна компетентність майбутніх учителів іноземної мови як предмет формування в курсу практики усного та писемного мовлення / С. В. Роман // Іноземні мови. – 2012. – № 2. – С. 39 – 45.

14. Сідун М. Формувати професійну компетентність вчителя іноземної мови / М. Сідун // Іноземні мови у навчальних закладах. – 2008. – № 4. – С 115 – 124.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Екзамен – 6 семестр

5. Засоби діагностики успішності навчання

- 1) Усні опитування на практичних заняттях
- 2) Реферативні повідомлення
- 3) Виступи на конференціях та майстер-класах
- 4) Тестові завдання